

שאלה: יבוא אלי להתארח אצלי בשבת הקרובה אדם שהוא מחלל שבת בפרהסיא. הוגד לי שאם הוא יגע בבקבוק יין שעל השולחן, אסור לי לשתות ממנו. מה כל ההרחקה הזאת? ועוד, מה העצה שאוכל לארח אותו בלי שום נזק?

תשובה: אענה תחילה מה החומרה הגדולה הזאת שלכן תורתנו מתנגדת כל כך למחללי שבתות בפרהסיא. התורה (שמות לא, יג) מזהירה: "וְאֵתָה דְבַר אֵל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר אַךְ אֶת שַׁבְּתֹתַי תִּשְׁמְרוּ: כִּי אוֹת הוּא בְּיָנִי וּבְיַנְיָכֶם לְדוֹרוֹתֵיכֶם לְדַעַת כִּי אֲנִי ה' מְקַדְּשֵׁיכֶם". [א] זאת היא האות שאנחנו מאמינים שהקב"ה ברא את העולם מן האפס. [ב] ועל ידי שאין לנו עוסקים במלאכתנו ובפרנסתנו ביום הזה, אנו גם מכרזים שהקב"ה הוא המשגיח על העולם, ושהוא זן ומפרנס אותנו. [ג] ובמה שאנו מענגים את השבת במאכלים ערבים ובמשקאות מתוקים, אנו מכרזים כי היא אות המבשרת מתן שכר בעולם הבא, כי שבת היא "אחד מששים" של עונג עולם הנצח (ברכות נז ע"ב), כלומר ציון "אחד מששים" מסמל הרעיון שהוא "בטל בששים". כי השכר של הנצח אי אפשר לקרוץ-חומר לתאר לעצמו.

ולכן השוו את המחלל שבת בפרהסיא אל הגוי, כי אין לו דת, אין לו אמונה, אין לו יחס של כבוד למורשת ישראל. וכדי להתרחק ממנו, לבל נהיה מושפעים מדעותיו ואורחות חייו, גזרו חז"ל כי דינו כגוי (חולין ה ע"א; רמב"ם סוף הלכות שבת) ואין שותים מהיין שנגע בו.

אבל יש כמה אופנים להקל בענייך. [א] ה"משנה ברורה" (סימן שפ"ה ס"ק ו) כותב שאם אותו מחלל-שבת מתבייש לחלל מול איזה אדם חשוב, נניח מול הרב עובדיה יוסף, בזה הוא כבר הוציא את עצמו מהכלל של "מחלל שבת בפרהסיא". וגם כל מחלל שבת ולא יעשה כך בפני עשרה מישראל, גם הוא אינו מקלקל את היין.

[ב] הרב ואזנר (שו"ת שבט הלוי ח"א כ', וכן ח"ב נג) סבר להקל כאשר אותו מחלל שבת כן מאמין שהקב"ה ברא את העולם, והוא מחלל לא מחמת עקרון, אלא מחמת תאוותיו.

[ג] הרמב"ם (הלכות מאכלות אסורות פ"א ה"ט) כותב שאסרו רק בין הראוי להסיכו על גבי המזבח, אבל בין מבושל אין המומר אוסר במגעו. וכן במיץ ענבים, דינו כמבושל (שו"ת יביע אומר חלק ט' או"ח סי' קח, ס"ק קלד). ואם תגיש יין רגיל (ויש בו אלכוהול) עוד בערב שבת שים הבקבוק בכלי של מים על האש, ותביא אותו לדי חום של "יד סולדת בו", 45 מעלות, ואז דינו כמבושל.

[ד] ואע"פ שנאסר מה שהמחלל שבת שפך לתוך הכוס המיוחדת שממנה הוא שותה, אבל מה שנשאר בבקבוק אינו נאסר ע"י ממה שהוא מזג לעצמו. כך פוסק הרב עובדיה יוסף (שו"ת יביע אומר, ח"א יורה דעה יא, ס"ק כא; ושוב ח"ט סי' צג ס"ק ד). ואע"פ שיש מחמירים, אבל אפשר להקל בזה כי הוא ספק בחילוקי דיעות באיסור מדרבנן (רמב"ם הלכות ממרים, סוף פרק א).

וכתב הרב עובדיה יוסף (יביע אומר ח"א עמ' ר ס"ק כב) בעניננו: "והוצרכתי לכל זה מפני שראיתי לאנשים אשר בשם 'חכם' נקראים שמחמירים בזה שלא כדין, ונמשך מהתנהגותם הלבנת פנים ותקלות רבות. ובודאי שאף במקום שראוי להחמיר מן הדין, 'את צנועים חכמה' לעשות הכל בתבונה רבה שלא לגרום לריב ומְדָנִים, קנאה, שנאה ותחרות ומחלוקות בישראל ח"ו. ודי למבין".

ומחבר "בן איש חי" בספרו שו"ת רב פעלים (ח"ב או"ח סוף סי' יא) הביא דברי הרב יעקב עמדין שהתנצל ממה שרבים התלוננו עליו מדוע הוא מקרב גם אלו שהם מגלחים את פניהם בתער ואמר: "אבל מה נעשה? כי הדור פרוץ, ובראותם שאנחנו מתרחקים מהם הם יוצאים לגמרי חוץ לדת... לכן ע"י ההתקרבות וההסברת פנים הם מתביישים ואינם פורקים עול התורה לגמרי".